

UN MORMÎNT DIN EPOCA BRONZULUI DESCOPERIT ÎN DEPRESIUNEA ONEȘTI

C. BUZDUGAN și C. EMINOVICI

Renumită prin bogăția monumentelor sale arheologice, depresiunea subcarpatică Onești a constituit, în perioada 1958—1965, obiectivul unor intense cercetări de teren, al căror rezultat firesc a fost descoperirea, pe terasele râurilor Trotuș, Oituz, Cașin și Tazlău, a numeroase obiective de interes arheologic¹. În unele dintre aceste obiective, importante prin valoarea deosebită a materialelor descoperite, au fost efectuate cercetări metodice. Printre acestea se impune a fi amintită așezarea de la Gura Văii (municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej)², locuită neîntrerupt din neolitic pînă în Latène-ul getodacic.

Cercetările din campania anului 1970, efectuate în partea de sud-vest a așezării, unde erau concentrate resturile de locuire aparținînd neoliticului, au prilejuit descoperirea a numeroase și importante materiale arheologice. Pe lângă materialele caracteristice diverselor niveluri de locuire, a fost surprins, spre limita de sud a așezării neolitice, un mormînt de înhumăție din perioada bronzului mijlociu. Cercetarea acestui obiectiv a făcut posibilă desprinderea următoarelor observații, pe care considerăm util să le consemnăm aici, dat fiind faptul că — așa după cum vom vedea în cele ce urmează — ne aflăm în fața unei descoperiri dintr-o categorie mai puțin cunoscută pînă acum pe teritoriul țării noastre.

Groapa mormîntului, săpată în solul galben-nisipos, pînă la adîncimea de 0,90 m față de suprafața actuală a solului, are forma aproape rectangulară, cu colțurile rotunjite, iar laturile de 1,80 x 0,80 m. La partea superioară, pînă la adîncimea de 0,75 m, ea a fost distrusă de o groapă cu resturi menajere din perioada Latène. Fără a deranja scheletul, săparea acestei gropi în cea de a doua epocă a fierului a avut totuși o influență negativă asupra stării lui de conservare, lipsindu-ne, totodată, de posibilitatea de a constata dacă mormîntul a avut sau nu vreun semn care să-i indice existența. Pe fundul gropii sepulcrale au fost așezați, de jur împrejur, bolovani mari de

1 C. Buzdugan, *Descoperiri arheologice în depresiunea Onești*, în *Carpica*, 1968, p. 101—110.

2 A. Nițu, C. Buzdugan și C. Eminovici, *Descoperirile arheologice de la Gura Văii (municipiul Gh. Gheorghiu-Dej)*, în *Carpica*, 1971.

piatră de râu, sprijiniți de pereți (fig. 1). După felul cum sînt dispuși, acești bolovani reprezintă resturile unei „construcții” funerare, distruse la partea superioară de groapa Latène.

În groapă se afla un singur schelet, în poziție chircită, aparținînd unui adult, culcat pe stînga și orientat cu capul la nord-vest și picioarele înspre

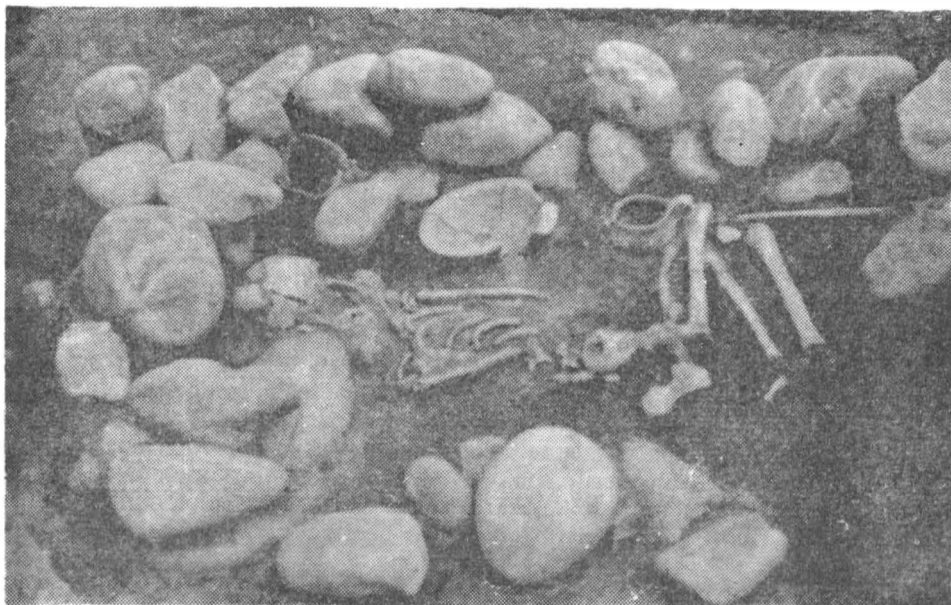

Fig. 1 Mormîntul cu amenajări de piatră descoperit la Gura Văii

sud-est. Brațul drept era ușor înclinat spre regiunea lombară, iar stîngul adus pe lîngă corp ; coloana vertebrală era ușor curbată, iar picioarele chircite.

Scheletul aparține unui individ de talie mijlocie ; printr-un studiu antropologic vor putea fi determinate dimensiunile metrice și caracterele sale morfologice.

Sub craniul defunctului se afla un topor de piatră. În partea de nord a craniului, la aproximativ 0,20 m, era un vas cu gura în sus, în interiorul căruia se găseau cîteva vertebre de animal, reprezentînd resturile ofrandelor depuse în timpul înmormîntării. Aceeași menire o va fi avut, desigur, și un pahar de lut, descoperit în poziție oblică, cu marginea sprijinită pe maxilare. Lîngă cutia toracică, pe direcția vasului amintit, se găsea o strachină cu gura în sus, iar la îndoitura genunchilor se afla o ceașcă, puțin înclinată spre nord.

Toporul, prelucrat dintr-o gresie albicioasă, cu tonuri vineții, are forma ovoidală, fiind prevăzut cu o gaură transversală (fig. 2/1). Dimensiunile sale sînt de 5,5 x 3,5 cm.

Vasul descoperit în partea de nord a craniului, lucrat dintr-o pastă grosolană, de culoare brun-gălbuie, are forma de „sac”. Buza, puțin răsfrîntă, este prevăzută cu alveole mici deasupra. Pe umărul vasului se întîlnește un brîu în relief, cu creștături subțiri, dar neglijent executate (fig. 2/5). Înălțimea

vasului este de 11,2 cm, diametrul gurii de 13,8 cm, iar cel al fundului de 6 cm.

Lucrată dintr-o pastă fină, bine frământată, de culoare neagră, ceașca, lustruită pe suprafața exterioară, are două torți supraînălțate cu șa (fig. 2/3).

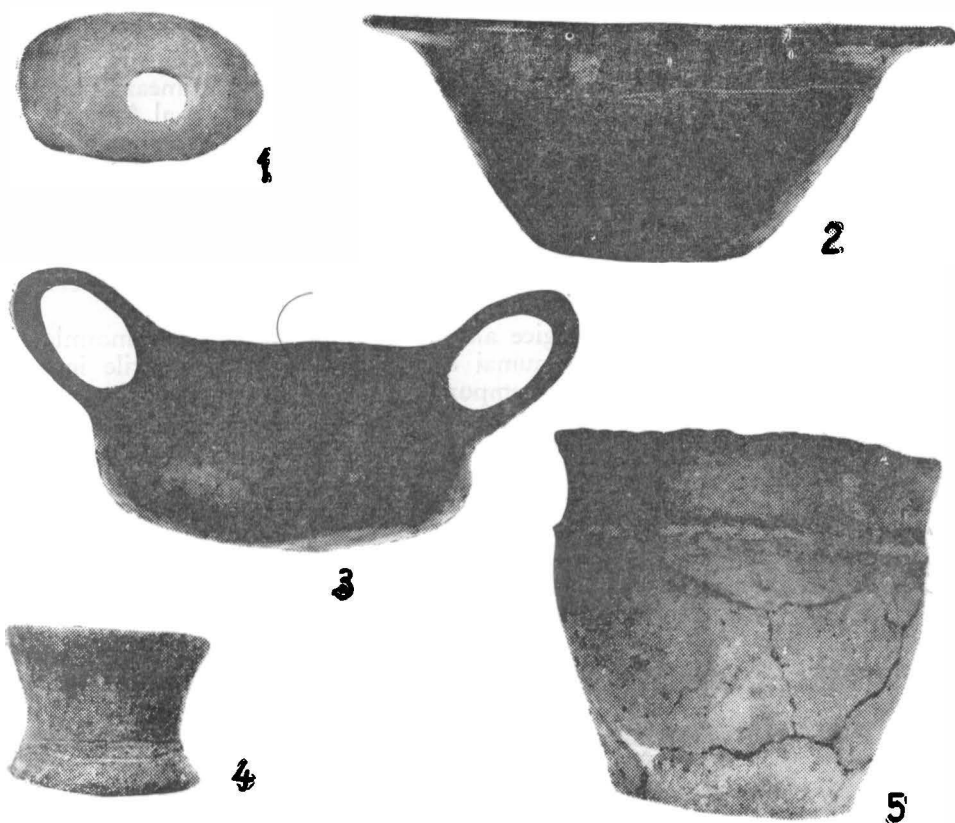

Fig. 2 Inventarul mormintului

Pe umărul ceștii deosebit un ornament constând din două linii orizontale incizate. Ceașca are înălțimea de 7,5 cm, iar diametrul gurii de 9,5 cm.

Strachina, lucrată dintr-o pastă asemănătoare cu cea din care a fost făcută ceașca, are corpul tronconic, cu deschiderea largă și buza mult răsfrântă (fig. 2/2). Fundul este plat și puțin îngroșat. O linie orizontală incizată, dispusă pe partea superioară a strachinii, constituie singurul motiv ornamental. Strachina are înălțimea de 7,7 cm, diametrul gurii de 23 cm, iar cel al fundului de 8,7 cm.

Paharul a fost făcut din pastă grosieră degresată cu cioburi mărunț pisate, de culoare brun-cenușie. El are forma tronconică cu marginea dreaptă, iar fundul plat (fig. 2/4). Pe partea inferioară se află două linii orizontale inci-

zate. Înălțimea paharului este de 4 cm, diametrul gurii de 7 cm, iar cel al fundului de 6,7 cm.

Tipul de mormânt, specific culturii Monteoru din perioada mijlocie a bronzului, se înscrie în categoria descoperirilor cunoscute mai întâi datorită cercetărilor efectuate în cimitirul nr. 2 de la Sărata—Monteoru³ din Muntenia și mai apoi a celor de la Bonțești⁴ din Moldova, la care se adaugă necropola de la Cîndești (Vrancea)⁵, identificată recent. Elementele caracteristice pentru grupa descoperirilor menționate, ca și pentru mormântul care formează obiectul articolului de față, le constituie atât ritul de înmormântare al înhumației în poziție chirchită, cât mai ales amenajările gropilor sepulcrale cu pietre, ceea ce pe drept cuvânt, după părerea noastră, a determinat pe unii specialiști să le considere *morminte cu cromleah*⁶. Din acest punct de vedere observațiile făcute asupra mormântului de la Gura Văii, parțial distrus în timpul săpării gropii Latène, au rămas incomplete. Cu toate acestea socotim că resturile păstrate in situ sînt suficiente pentru reconstituirea imaginii a ceea ce reprezintă de fapt un mormânt cu cromleah și deci el trebuie interpretat ca atare.

Prin trăsăturile formal-tipologice ale inventarului său ceramic, mormântul de la Gura Văii se leagă strîns numai de unele dintre descoperirile incluse în grupul amintit, dovedind o contemporaneitate de faze în cadrul aceleiași culturi, mai ales cu descoperirile de la Sărata—Monteoru și Bonțești. Astfel, ceașca cu două torți supraînălțate și cu decor constînd din linii orizontale incizate își găsește corespondent în formele similare provenite din mormântul nr. 2 de la Bonțești⁷, încadrat, ca și cimitirul nr. 2 de la Sărata—Monteoru, în faza Monteoru I a⁸.

Pe baza analogiilor constatate mormântul de la Gura Văii trebuie încadrat în faza Monteoru Ia, deși în inventarul său se observă clemente specifice fazei anterioare. Prezența acestora nu poate influența însă încadrarea propusă, ele explicîndu-se ca o persistență firească a unor elemente mai vechi în cadrul formelor noi, în plină afirmare.

UNE TOMBE DE L'ÉPOQUE DU BRONZE DÉCOUVERTE DANS LA DÉPRESSION D'ONEȘ I

R é s u m é

Les recherches effectuées en été de 1970 dans une vieille habitation humaine, située sur la terrasse inférieure du Trotuș, à une distance de 1,5 kilomètres Est du centre de la commune Gura Văii (municipe Gh. Gheorghiu-Dej) ont occasionné la découverte des importants matériaux archéologiques qui datent de néolithique

3 Ion Nestor, în *Raport asupra activității științifice a Muzeului național de antichități în anii 1942 și 1943*, București, 1944, p. 20—29, fig. 1 și 2.

4 Gh. Bichir, *Raport asupra cercetărilor de la Bonțești*, în *Materiale*, V, 1959, p. 257—263, fig. 2.

5 Informațiile despre necropola monteoreană cu morminte amenajate cu pietre de la Cîndești le datorăm Marilenei Florescu, cercetător la Institutul de istorie și arheologie din Iași, pe care o asigurăm și pe această cale de recunoștința noastră.

6 Adrian Florescu și Marilena Florescu, *Sondaajul de la Gîrceni*, în *Materiale*, VI, 1959, p. 227.

7 Gh. Bichir, *op. cit.*, p. 259, fig. 3/3—4.

8 *Ibidem*, p. 258; pentru încadrarea cimitirului nr. 2 de la Sărata-Monteoru vezi E. Zaharia, *Die Lockenringe von Sărata-Monteoru und ihre typologischen und chronologischen Beziehungen*, în *Dacia*, N.S., III, 1959, p. 112.

jusqu'à période Latène. Outre les matériaux caractéristiques pour divers niveaux d'habitation, a été découverte une tombe de l'époque du bronze. La fosse de la tombe, détruite à la part supérieure, a été aménagée avec des pierres de rivière. On y a trouvé un seul squelette en position accroupie, couché sur la gauche, orienté Nord-Ouest-Sud-Est. L'inventaire de la tombe consiste en un hache en pierre blanchâtre, deux vases, une écuelle et une verre. Après son l'inventaire céramique, la tombe appartient à la phase I a de la civilisation Monteoru.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Tombe avec des aménagements en pierre découverte à Gura Vâii.
Fig. 2. — L'inventaire de la tombe.

